

Sözleşmelerin Döviz Cinsinden Belirlenebileceği Hallerde Son Durum

11 Ekim 2018 tarihli Dünya Gazetesinde yayımlanan “Sözleşmelerin Döviz Cinsinden Belirlenebileceği Haller” başlıklı yazımızda; Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 2018-32/51 Sayılı Tebliğ ile “**Döviz Cinsinden ve Dövizde Endeksli Sözleşmeler**” başlığı altında yer alan düzenlemeler açıklanmıştır.

Son olarak, 16 Kasım 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan **2018-32/52** sayılı **Tebliğ** ile söz konusu düzenlemelerde bazı değişiklikler yapılarak, dövizle veya dövize endeksli olarak yapılabilecek sözleşmelerin kapsamı genişletilmiştir. Bu nedenle, konuya ilişkin söz konusu açıklamalarımız aşağıdaki şekilde güncellenmiştir.

Anılan Tebliğ Düzenlemelerine Göre Uygulama Şöyle Olacaktır:

1-) Türkiye’de yerleşik kişiler; **kendi aralarında** akdedecekleri, konusu yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan, **konut** ve **çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul**

- **Satış,**
ve
- **Kiralama**

sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

Ancak;

- **Serbest bölgelerde bulunan** gayrimenkullere ilişkin **satış** ve **kiralama** sözleşmeleri ise döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılabilir.
- Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin veya aşağıdaki 19 nolu bentte belirtilen kişilerin **alıcı** veya **kiracı** olarak taraf oldukları **gayrimenkul satış** ve **gayrimenkul kiralama** sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.
- Kültür ve Turizm Bakanlığında **belgeli konaklama tesislerinin işletilmesi amacıyla kiralananmasıyla ilgili** gayrimenkul **kiralama** sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.
- **Gümrüksüz satış mağazalarının kiralanasına ilişkin** gayrimenkul kiralama sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

2-) Türkiye’de yerleşik kişiler **kendi aralarında** akdedecekleri; **yurt dışında ifa edilecekler** ile **gemi adamlarının taraf oldukları dışında** kalan, **iş sözleşmelerinde** sözleşme bedelini

ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile **vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin** taraf olduğu **iş sözleşmelerinde** ise, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür. (*İş sözleşmesi, 4857 sayılı İş Kanunu’na göre; çalışan ve işveren arasında kurulan iş ilişkisine dayalı, işçinin iş görmeyi, işverenin de bu işe karşılık ücret ödemeyi taahhüt ettiğini gösteren sözleşmedir.*)

3-) Türkiye’de yerleşik kişiler; **kendi aralarında** akdedecekleri, **aşağıda belirtilenler dışında kalan danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil hizmet sözleşmelerinde**, sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar.

a) Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile **vatandaşlık bağı bulunmayan** kişilerin taraf oldukları **hizmet sözleşmeleri**,

b) - **İhracat**,

- **transit ticaret**,

- **ihracat sayılan satış ve teslimler ile**

- **döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler**

kapsamında yapılan **hizmet sözleşmeleri**,

c) Türkiye’de yerleşik kişilerin **yurt dışında gerçekleştirecekleri faaliyetler** kapsamında yapılan **hizmet sözleşmeleri**,

ç) Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında akdedecekleri, **Türkiye’de başlayıp yurt dışında sonlanan ve yurt dışında başlayıp Türkiye’de sonlanan veya yurt dışında başlayıp yurtdışında sonlanan hizmet sözleşmeleri**.

4-) Türkiye’de yerleşik kişilerin; **kendi aralarında akdedecekleri, döviz cinsinden maliyet içeren eser sözleşmelerinde** sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür. (*Borçlar Kanununda Eser sözleşmesi; yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşme olup, inşaat yapımı da bu kapsamdadır. Yapılan yeni düzenlemeyle; gemi inşası dahil bütün eser sözleşmelerinde, eğer sözleşme konusu işlere ilişkin döviz cinsinden maliyet söz konusu ise bunların döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak yapılabilmesi kabul edilmiş ve bu şekilde kapsam genişletilmiştir.*)

5-) Türkiye’de yerleşik kişilerin; **kendi aralarında akdedecekleri, taşıt satış ve kiralama sözleşmeleri dışında kalan menkul** (“menkul” tanımına emtia, demirbaş, makine vb. taşınabilir bütün kıymetler girmektedir)

- satış
- ve
- kiralama

sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür. *(Yapılan değişiklik uyarınca; iş makinalarının satışında veya kiralanmasında sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün hale gelmiştir.)*

6-) Türkiye’de yerleşik kişilerin; **kendi aralarında** akdedecekleri, bilişim teknolojileri kapsamında **yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri** ile **yurt dışında üretilen donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmelerinde** sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür.

7-) 4490 sayılı **Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu** ile 491 sayılı **Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**da tanımlanan gemilere ilişkin **finansal kiralama (leasing) sözleşmelerinde**, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

8-) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın **17 ve 17/A** maddeleri kapsamında yapılacak **finansal kiralama (leasing) sözleşmelerine** ilişkin bedellerin döviz cinsinden kararlaştırılması mümkündür.

9-) Aşağıdaki 10. bentte belirtilen düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla, **Kamu kurum ve kuruluşlarının veya Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu** gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama **dışında kalan sözleşmelerde**, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

10-) **Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu** döviz cinsinden veya dövize endeksli **ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası andlaşmaların** ifası kapsamında gerçekleştirilecek olan projeler dahilinde; **yükleniciler veya görevli şirketlerin ve bunların sözleşme imzaladığı tarafların üçüncü taraflarla akdedeceği veya bahsi geçen projeler çerçevesinde akdedilecek**

- gayrimenkul satış,

ve

-iş

sözleşmeleri **dışında kalan sözleşmelerde**, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

11-) 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olarak yapılan sözleşmelerde sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür. Bu işlemlerle ilgili olarak **bankaların taraf olduğu sözleşmelerde**, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

12-) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile bu Kanuna dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde **sermaye piyasası araçlarının** (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dahil olmak üzere);

- **döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satımı**

ve

- **yapılan işlemlere ilişkin yükümlülüklerin** döviz cinsinden kararlaştırılması

mümkündür.

13-)

- **Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan;** şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile

- serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında **serbest bölgelerdeki şirketlerin**

işveren veya hizmet alan olarak taraf olduğu **iş** ve **hizmet** sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.

14-) Türkiye’de yerleşik

- **yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari havayolu işletmeleri;**

- hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik **teknik bakım hizmeti veren şirketler;**

- sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında **yer hizmetleri** yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen **kamu** ya da **özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar** ile söz konusu kuruluşların kurdukları işletme ve şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az %50 hisse oranına sahip olduğu **ortaklıkların**

Türkiye’de yerleşik kişilerle döviz cinsinden veya dövize endeksli bedeller içeren **gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri haricindeki sözleşmeleri** akdetmeleri mümkündür.

Yukarıdaki Uygulamalarda Dikkate Alınacak Diğer Hususlar:

1-) Yukarıda açıklanan durumlardan sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmayan (*Türk Lirası olarak düzenlenmesi gereken*) sözleşmeler kapsamında düzenlenecek **kıymetli evraklarda** (*çek, bono, poliçe gibi*) yer alan bedellerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenmesi mümkün değildir. Ancak, 13 Eylül 2018 tarihinden önce düzenlenmiş ve dolaşıma girmiş bulunan bu kapsamdaki kıymetli evraklar anılan geçici madde hükmünden istisnadır.

2-) Uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen **kıymetli madenlere** ve/veya **emtiaya endekslenen** ve/veya dolaylı olarak dövize endekslenen **sözleşmeler de dövize endeksli sözleşme sayılır. Ancak,** taşımacılık faaliyetlerine ilişkin hizmet sözleşmelerinde **akaryakıt fiyatlarına endeksleme** yapılması mümkündür.

3-) Türkiye’de yerleşik kişilerin **yurt dışındaki;** şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler **Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilir. Ancak,** sözleşmenin **yurt dışında ifa edilmesi** durumunda bu fıkra hükmü uygulanmaz.

4-) Yukarıda döviz olarak ya da dövize endeksli olarak yapılabileceği belirtilen sözleşmeler 13 Eylül 2018 tarihinden önce yapılmış ise, bu sözleşmelerde bir değişiklik yapılmasına gerek yoktur, anılan sözleşmeler geçerliliğini sürdürecektir.

5-) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği 13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilmiş bulunan **taşıt kiralama ve yolcu taşıma amaçlı ticari taşıt satış sözleşmeleri** anılan geçici madde hükmünden istisna olup, anılan sözleşmeler geçerliliğini sürdürecektir ve Türk Lirası olarak yenilenmesine gerek olmayacaktır.

6-) **13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilmiş** bulunan, menkul ve gayrimenkullere ilişkin **finansal kiralama sözleşmeleri** anılan geçici madde hükmünden istisnadır. Dolayısıyla, anılan sözleşmelerde ve bunlara ilişkin ödemelerde değişiklik yapmaya gerek olmayıp, bunlar dövizli veya dövize endeksli olarak sürdürülebilir.

6-) Yukarıda sayılanlardan, sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri **döviz cinsinden** veya **dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde** yer alan bedellerin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesi kapsamında **Türk parası olarak** taraflarca **yeniden belirlenmesi zorunludur.**

Türk parası olarak taraflarca yeniden belirleme yapılırken, öncelikle tarafların mutabakatı aranacak, mutabakata varılamazsa; akdedilen sözleşmelerde döviz veya dövize endeksli

olarak belirlenen bedeller, söz konusu bedellerin **2/1/2018** tarihinde belirlenen gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası **efektif satış kuru** kullanılarak hesaplanan Türk parası cinsinden karşılığının, 2/1/2018 tarihinden, bedellerin yeniden belirlendiği tarihe kadar, Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (**TÜFE**) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması suretiyle belirlenir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği 13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilen **konut ve çatılı iş yeri kira sözleşmelerinde** döviz veya dövize endeksli olarak belirlenen bedeller önceki paragrafta açıklandığı şekilde, **iki yıllık süre için** Türk parası olarak belirlenir. Ancak, Türk parası olarak belirlemenin yapıldığı kira yılının sonundan itibaren bir yıl geçerli olmak üzere; anılan paragraf uyarınca Türk parası olarak belirlenen kira bedeli, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, belirleme tarihinden belirlemenin yapıldığı kira yılının sonuna kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir. Bir sonraki kira yılı Türk parası cinsinden kira bedeli ise, taraflarca belirlenirken mutabakata varılamazsa, önceki kira yılında geçerli olan kira bedelinin Türkiye İstatistik Kurumunun belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenir ve belirlenen Türk parası cinsinden kira bedeli bu fıkra da belirtilen iki yıllık sürenin sonuna kadar geçerli olur.

Sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde, **tahsili yapılmış veya gecikmiş alacaklar ile gayrimenkul kira sözleşmeleri kapsamında verilen depozitolar ve sözleşmelerin ifası kapsamında dolaşıma girmiş kıymetli evraklar** için bir **değişiklik yapılmaz** ve bunlar döviz ya da döviz cinsinden işlem görmeye devam eder.